

Török Nándor

Pohárral kezemben

(születésnap számadás)

Érzelmek sodornak, lehúznak, emelnek,
konok kérdésekre ötven év felel meg.
Ötven év nagy idő embernek és bornak,
minden pohár alján indulatok forrnak.
Indulatok forrnak, érzések támadnak,
védekező állás: hátam a hátadnak.
Megvettem lábam, szemtől szembe várom
megüdvözülésem, vagy hitvány halálom.

Örvények húznak le, átölel a hínár,
felszínen maradván minden nap a kín vár.
Szomjas testem bőszen ünnepli a káoszt,
itatom mindennel, mit a csapos rám oszt.
Patáim a szennyes holdfényben tocsognak,
szarvaim is nőnek, öklelni is fognak.
Vágyom a mélységet, mélységben a véget,
a pokol melegét, akkor is, ha éget.

A szédítő szférák csábítják lelkemet,
fönről majd láthatom, ki az, ki eltemet.
Forgószél emel föl, szülőföld alattam
(erről már álmodtam, önmagam vallattam).
Mámorban szárnyalok, felhőkben elázok,
köröttem istenek, velük parolázok.
Vijjogó sasokkal napsugárban fürdök,
néked üzenetet szívárvánnyal küldök.

Hullámzik a sorsom: magasság és mélység,
a földön maradván életem csekélység.
Hitetlenül hiszek, magam megtagadom,
amit nem vettem, azt le nem aratom.
Szerencsém kontyába körömmel fogódzom,
lelked kasszájába örömmel adózom.
Ha eljön az idő, pohárral kezembe'
merülök, vagy szállok a nagy végtelenbe.

Bárány László

Átvonulás

Tűz van! – bizonyosodott meg a király, ahogy körbehordozta tekintetét a várfokról a láthatáron. Fennhangon mondta: – Tavasz éjjel nem lehet ilyen világos az ég alja.

Szelíden korholta a szeppent toronyórt, amiért nem figyelt föl a veszélyre. Újdonsült uralkodóként még nem igazán szokott hozzá a parancsoláshoz. Keresetlen szavakkal sürgette a legényt, hogy riassza a hadnagyot:

– Ég egy falu Pozsony felől. Induljon az előőr!

Éberén éjszakázott a mosoni várórség; a lovasok nyomban fellármázták a külső tábor, s már nyargaltak is tovább.

Kálmán király egyelőre nem hagyta el a bástyát. Igyekezett higgadt maradni. Úgy látta, hogy a lángok nem csaptak a magasba, vagyis az erdő nem fogott tüzet, csak a kunyhók.

Lassan teltek a percek, óráknak tűntek. Kálmán a tehetetlenséget viselte nehezen, nem a tétlenséget, azt hol imára, hol elmélkedésre fordította. Önként virrasztott eddig is, hogy a képzelete otthon, könyvesházában időzzön, ha már nappal katonának kell lennie. Talán jobb lett volna, ha a pápa úr nem menti föl püspöki tiszte alól, hogy királlyá koronázhassák. De ha már így történt, hát a trónon kívül harci ménjén is biztosan kell ülnie.

Meggondolta magát, és kíséretével nyeregbe szállt. Már híret vették, hogy a keresztetek első hulláma megindult, s javában közeledik. A király a fogadásukra érkezett Moson várához, ám ma még nem számított a találkozásra. Mi lesz, ha nem a kéményekből pattant szikra, hanem a jövevény hadak fáklyáitól vetett lobot a nádtető? Akkor az Isten irgalmazzon. Nekünk vagy nekik?

A két sereget nyíllövésnyi távolság választotta el. Középuött a füstölgő falut pásztázták a magyar vitézek. Letaposott kerítések, gerendák zsarátnoka, beroskadt falak tanúsították a pusztítást. A földbe vajt viskók, a vermek üresen tátongtak; lassan bújt elő az erdőből egy-egy rettegő ember, asszony, végül a gyerekek vagy a család öregei. A csendet lovak horkanásai meg az ő zokogásuk törte meg, amikor itt-ott holtakra leltek. Leszúrták őket, vagy a réműlet végzett velük? A hadnagy máris rontott volna a sötétségben a betörőkre, de a király visszatartotta:

– Még nem mértük föl az erejüket.

– Biztosan részeket, minden hordót magukkal vittek. Meglephetnénk őket.

– Ne heveskedj! – intette az ifjú király Bánt, az idősebb katonát. – A harag rossz tanácsadó. Megpróbálunk majd szót érteni velük.

A hadnagy tajtékozott, mint a lova, de engedelmes katonaként hallgatott.

Egy zászlóalja vitézt hátrahagytak: fürkésszék ki a nyugatiak táborát. Kíséretével Kálmán visszatért a mosoni várba, hogy reggel haditanácsot tartson.

Virradatkor küldöttség érkezését jelentette az őrség. Maga a keresztesek fővezére, Bouillon Gottfried lotaringiai herceg vezette a delegációt. Méltósággal ült lován, s emberein sem látszott seregük hajnali ziláltsága. A király fegyelmelmentesen, a rangját illető udvariassággal fogadta, előzékenyen tessékelte a palotásházba.

Mindketten kerülték az éjjel történetek említését. A herceg nem tudhatta, hogy Kálmán értesült-e már a garázdaságról. Mindenesetre igyekezett leplezni, hogy barbárnak tekinti a magyarokat. A király titokzatos maradt: hadd találgassa a másikat, hogy személyében volt főpappal, katonával vagy koronás fővel célszerűbb-e alkudoznia.

- Korán indultatok – mondta kurtán a hercegnek.
- Már derengéskor fölébredtek mindig, ha sátorban kell aludnom.
- Nem rád értettem, hanem a seregekre. Nyár végére hirdetett a pápa hadjáratot.
- Előbb még oda kell érünk a Szentföldre.

Kálmán jelentőségteljesen tette hozzá:

- Nekünk Pannónia is szent föld.

Csend következett. A herceg folytatástól tartott, rosszat sejtett. A király feleletre várt.

Gottfried kínlódott. Fölényesnek lenni nem mert, alázatosnak mutatkozni nem akart. Csak e kettőt ismerte. Most bánta, hogy személyesen vállalta a küldetést.

– Tudjuk mi is, hogy országotokat szent első királyotok Szűz Mária oltalmába ajánlotta – préselte ki magából a békítőnek szánt szavakat.

– Vagyis – bölintott nyomatékkal a király – sem a pápa gyámkodására nem hagyatkozunk, sem a császár védőszárnya alá nem kívánczunk. Az égiekben bíznunk.

A herceg sűrűn bólogatott, mint aki nagyon egyetért, pedig most igazában az érdekelte volna, hogy önmagukban mennyire bíznak a magyarok.

- Mik a terveitek? – szegezte neki a kérdést Kálmán.
- Szeretnénk Isten áldásával és a te támogatásoddal szerencsésen átvonulni szép királyságodon.

– Úgy is lesz – helyeselt a király -, föltéve, hogy a szerencse nemcsak nektek, hanem nekünk is kijár.

- Hőn óhajtom közös elégedettségünket.

Kálmán, amennyire méltósága engedte, egy kissé meghajolt:

- Ez igen szép, csak sajnos kevés.
- Mit kívánsz még?

A király fölegyenesedett:

- A pusztá jó szándékot megerősítem azzal, hogy hercegi öcséd, Balduin, aki tud-

tommal hitvese társaságában tart veletek az úton, vendégszeretetemet élvezni majd, míg vitézeitek el nem hagyják az országot.

A herceg nagyot nyelt. – Hol részeltetnéd őket e kegyben? – kérdezte szárazon.

– Szent Márton-hegyi udvarházam minden kényelmével a rendelkezésükre áll, hogy megkíméljem őket a tábori élet fáradalmaitól. Küldess a hercegi párért és a poggyászáért! Máris odakísértetem őket a hegyi birtokra.

A király magához intette az udvarispánt: intézkedjék a vendégek elkalauzolásáról.

A herceg meghajolt, és zord arccal távozott.

Ismét csend állt be, csak Bán vértézete pendült-zörgött feszengő mozdulatainak az ütemére.

Amikor kettesben maradtak, a hadnagy vette a bátorságot, s megkérdezte a királytól:

– Akasszam szögre a kardomat?

Kálmán nemet intett:

– Inkább tanítsd új cselekre a csapatokat! Gyakorolják, miként kell a hadi utak mentén tisztas távolságból követni a keresztéseket úgy, hogy ne kerüljenek harcba velük. Egészen a határig telepíték piacokat, árusokat a kiszolgálásukra. De tartások szemmel őket, nehogy fizetés nélkül akarjanak odébb állni!

Bánt lelkesítette a feladat, tettekre távozott. Úgy tetszett, a haditanács okafogyottá vált. De Kálmán nem mondta le, hanem alkalmi koronatanácsa bővítette az ugyancsak ide várt győri püspökkel. Hartvik még délelőtt megérkezett. Amíg Bán vissza nem tért a táborból, az egykori és a mai főpap négyszemközt beszélgetett. A király mindenekelőtt az éjszakai támadásról tájékoztatta bizalmasát. E kérdéssel adta át neki a szót:

– Ezek keresztény hadak volnának?!

Hartvik széttárta karját:

– Úgy kell tekintenünk.

Kálmán összevonta szemöldökét:

– Tűrjük a komizságukat?

– Ha kikelsz ellene, akkor két ellenséget szerzel egyszerre, a császárt és a pápát.

– Ha pedig meghunyászkodom, mindketten vérszemet kapnak. Eddig is csak azért viselték el a dacolásomat, mert a másíknak is ellene szegültem. Jó nekem, hogy így egymást tartják féken, s nem engem igában.

– Ez a fogalmazás túlzás. Henrik császár valóban a hűbéresévé akar tenni, de Orbán pápa úr, akinek az egyházjobbító rendelkezéseivel mindig egyetértettél...

– Addig rendben is van. De az egyházkormányzáson keresztül az egész királyságot kívánná uralni. Ne felejtse el, hogy téged is csak az ő akarata ellenében helyezhettelek a püspöki székbe!

- Igaz. És ki is tartok melletted hűséggel. De most nem rólunk van szó.
- Hanem?
- Krisztus Európájáról.
- Ritkán gondolnak arra, amiről nagy hangon szónokolnak.
- Kik?
- A diplomácia hangadóí, meg a hangos pártoskodók.
- Tévedni csöndesen is lehet.

Kálmán megérezte a készülő kioktatást. Csalódottan mondta:

– Nem akaratlan elvételre céloztam, hanem szándékos mellébeszélésre. Amivel most te is próbálkozol.

Hartvik helyesbített:

– Jó, ne nevezzük tévedésnek, ha vissza akarsz vágni Gottfriedék portyájáért.

Jogos a haragod. De tegyük mellé a keresztényi megbocsájtás parancsát.

– Majd meglátjuk, kéri-e a bocsánatot.

– Anélkül is kötelező a kiengesztelődés.

Kálmán félvállról tekintett a püspökre:

– Jól értem, akkor hát ne induljon hadjárat?

– A csatáktól mentsen meg az Isten! Legrosszabb esetben is csak egy kis villongástól tartottam.

A király megrázta fejét:

– Félreértettél. Nem rám, hanem a keresztiesekre vonatkozott a kérdésem, hogy szálljanak-e harcba. Őket miért nem köti a megbocsájtás parancsa?

Hartvik hallgatásba merült. Zsinaton is hosszasan tárgyalhatnák e fogós kérdést. Egyszerűbbnek tűnő érveléssel válaszolt:

– Mert mellettük szól az igazság.

Kálmán kissé gúnyosan elmosolyodott:

– Csakhogy mindenki ezt gondolja magáról, az övéiről. Ezért aztán bárki úgy vélheti, hogy nekik többet lehet elnézni, mint másoknak. Sosincs megállás.

A püspök megtalálta a kibúvót:

– Nagylelkűnek az *ellenünk vétőkkel*, de nem a Krisztus urunk ellen vétőkkel kell lennünk. Ezért vitathatatlan a keresztiesek igazsága.

– Akinek valóban kétségtelen lenne az igazsága, az inkább kevesebbet, mintsem többet engedne meg magának. Önmérséklet igazolhatja a tetteinket. Ha Gottfriedék így folytatják, akkor még szentföldi győzelmeik esetén sem lehetünk büszkék rá, hogy segítettük őket.

A király tudatában volt, hogy makacsul szokott ragaszkodni az igazához. Most is készen van a terve, s aligha változtat rajta. De meg fogja hallgatni a tanácsurakat. Mégpedig döntésének az ismertetése előtt, nehogy vissza kelljen táncolnia, ha javaslataik nyomán meggondolná magát. Igaz, csupán öt-hat báró, ispán jött

ide vele Esztergomból meg a környékből, de az ő szavuk számít, mert a helyzet ismeretében nem a levegőbe beszélnek.

Bán hadnagy nemsokára a lovasság meg a gyalogság első emberével tért vissza a palotásházba. A két alvezér a lovagterem szélén türelmesen várakozott. Hadnagyuk a királyi szék közelében, a főurakkal foglalt helyet. Hartvik közvetlenül Kálmán mellett állt. Mindannyian együtt voltak, a király egy ideig mégsem nyitotta meg a tanácskozást. A többieknek olyan benyomásuk volt, hogy vár még valakire. Az urak nem is suttoztak a nagy csöndben. A király végül megkérdezte véleményüket a teendőkről, de látszott, hogy nemigen figyel szavaikra. Ismerte már a hadnagy harcias álláspontját s a püspök több megértést szorgalmazó nézetét. A többiek elgondolásai megoszlottak közöttük nagyjából fele-fele arányban. Hartvik és Bán egy-egy új szemponttal előállt ugyan, de az nem módosított hajlandóságukon.

– Vessük tekintetünket távlati céljainkra, a pápai, a császári és a királyi trónok nagy közös ügyére! Amely a te ügyed is – ajánlotta a püspök.

– Ma a mai helyzetet kell megoldanod, holnap a holnapit – békétlenkedett a hadnagy.

Több mondanivalójuk nem volt. Hadd teljék jobban az idő, Kálmán megterítette a délebédhez. Csak ne legyen belőle estebéd is...

Nem lett. Asztalbontás után megérkezett a hírnök a friss felderítési adatokkal és a várt jelentéssel: Balduin herceg és asszonya elhagyta táborukat, és Győr felé tartanak, a Szent Márton-hegy irányában.

Kálmán egyik pillanatról a másikra vált borozás után ejtőző házigazdából erős uralkodóvá. Kihirdette döntését:

– A sereg kivonul a nyílt mezőre, és csatarendbe áll a keresztesekekkel szemben. A támadást magam vezetem.

A katonák kidüllesztették mellüket, és lelkesen kiáltották:

– Hajrá! Éljen a király!

A kis terem zengett:

– Vivát!

Hartvik zavarodottan szólalt meg:

– Hát nem tétlen megfigyelőként kísérvük az átvonulásukat?

Kálmán igent bólintott:

– Úgy lesz. Csakhogy előbb elveszünk kedvüket az önkénytől.

Feloszlatta a tanácsot, és egy győzelem jogos előérzetével odakiáltotta a katonáknak:

– Rajta, nyeregbe! – Közben azt gondolta, hogy bárcsak elfeledhetnénk minden viadalt

és diadalt.

Holló József

Karácsonyi graduále

Karácsony van ma
szerte e világon.
S oly közelinek látszik
az égi magasságon
a Csillag – mely hirdeti
Messiás született:
és földre szállt vele
a Béke, a Szeretetet.

Ilyenkor elcsitul
e zajos földi élet
– míg nekiveti hátát
a jászol melegének.
Tétova öröm közt
sugdolózik a szó,
s oly plasztikus a csend,
hogy kézbe fogható.

Fenyőfák ágain
gyertyák fénye ragyog
s az imbolygó lángok,
mint kis, purdé angyalok
szárnyai csapongnak
szemérmesen, sután
s melléd ül az Ünnepe
néma áhítatán.

Karácsony van ma
oldoz a képzelet.
A kerteken át halkult
harangszó lépeget,
de most nem megy tovább
– az ablakon bekopog
s lélekmélybe nyilall
várnak a templomok.

És húz valami erő
menj el egy imára:
kérd, hogy jóakarattal
szálljon a világra.
S próbálj olyan lenni
akár a gyerekek
– kikben még romlatlan,
tiszt a szeretet.

Tudj megbocsátani,
bút és bajt feledni
próbálj gyerekszívvvel
reménykedni, hinni.
És rád lel a boldogság
csak engedni, hagyni kell,
hogy a megilletődöttség
könnyült perceivel

érezd a Karácsony
irgalmát, melegét.
De mért csak egy napig tart
... e Csoda emberiség?
Mért üresedik ki
lelkünk és tudatunk
s a jászolból már másnap
keresztet faragunk.

Pedig de jó volna
megértésben élni
– félni az Úristent
és könyörögve kérni:
Legyen a Karácsony
igaz, boldog ünnep,
hol emberek, vallások
egymáshoz békülnek.

És ez a békesség
közös hitté válva
az embert rávehetné
egy nagy-nagy változásra,
hisz bevallva, titkolva
mind vágyunk a jóra
– csak a sok kísértő
csábítás ne volna:

amit úgy hívunk gyarlóság!
Ha ezeket felednék
szeretetnek hívnák
a világ váltópénzét.
S ez az összetett mindenség
olyan más lenne itt
– jó szándék vezetné
az embert és tetteit,

és végre felfoghatnánk
Karácsony lényegét:
Meváltó született
... értünk, emberekért.

Estefelé

Szél támad. S a fények éle
kicsorbul a messzeségbe.
Elmagányosult kertek mögött
dombok hónalja füstölög
párákat az alkonyárnyba.
Süldő lányok csupasz válla
borzong meg libabőrösen
– az alkonyhús közéről üzen.
S a Nap a föld felett visszales,
mint aki valamit keres,
de a közelgő este vak homálya
kegyetlenül a mélybe rántja.
S akár a rég pucolt ablakok
a hátterek átláthatatlanok
és az estefelé szűrt hamuszínt
saját magából gabalyít.